GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34282
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34282 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2×50) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

השאלות

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1–3.
ענה על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 50 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה עליך לענות על פי הקטע.

1. עקרון שלטון העם

(50 נקודות)
(ראו בנספח: הכפתור האדום של מלחמת הרשויות)

הצג את עקרון שלטון העם.

הסבר כיצד עיקרון דמוקרטי זה בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

2. עקרון הפרדת הרשויות

(50 נקודות)
(ראו בנספח: הכפתור האדום של מלחמת הרשויות)

הצג את עקרון הפרדת הרשויות.

הסבר כיצד עקרון הפרדת הרשויות בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

3. תפקידי הכנסת

(50 נקודות)
(ראו בנספח: הכפתור האדום של מלחמת הרשויות)

הצג את תפקיד הכנסת רשות מכוננת (אספה מכוננת).

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

נספח – הקטעים

הכפתור האדום של מלחמת הרשויות

זה זמן רב היחסים בין המשפט ובין הפוליטיקה בישראל הם במגמה של התנגשות חזיתית. הרשות השופטת מבקשת לרסן את פעולות הרשויות האחרות – המבצעת והמחוקקת – מתוך אחריותה לשמירה על שלטון החוק. מנגד, הרשויות האחרות מבקשות להשתחרר מהרסן, בטענה שהן ייצוגיות ונבחרות בדרך דמוקרטית ולכן מבטאות את רצון האזרחים.

בעת האחרונה הוגשה לבג"ץ עתירה נגד תיקונים שהכניסה הכנסת לחוק יסוד: הכנסת, שמטרתם לדחות את פיזור הכנסת. בג"ץ קיבל את העתירה, ויש הטוענים שבכך הוא חרג מסמכויותיו. מבחינה משפטית השאלה היא אם יש לבג"ץ סמכות לבטל חוק שחוקק כחוק יסוד.

אומנם בג"ץ יכול לבצע ביקורת שיפוטית ולהכריז על ביטול חוק רגיל, אם הוא סותר חוק יסוד ואינו עומד בתנאים הקבועים בחוקי יסוד, אך עד היום שופטי בג"ץ לא פסלו מעולם חוק יסוד, מהטעם שלא ברור מקור הסמכות המאפשרת להם לעשות זאת.

יש הטוענים שהכנסת, מעצם היותה הגוף המחוקק האחראי גם לחקיקת חוקי יסוד, מנצלת סמכות זאת כדי לעקוף את הביקורת השיפוטית: היא מגדירה חוקים רגילים "חוקי יסוד", וכך היא מבטיחה לעצמה את האפשרות להיות הקובעת בעניינים מסוימים.

רוב שופטי בג"ץ ובראשם הנשיאה החליטו להתנגד לדרך הפעולה הזאת וקבעו כי חוק, שעל פי התוכן שלו אינו ראוי להיות מוגדר "חוק יסוד", יהיה חשוף לביקורת שיפוטית. במקרה שנידון בעתירה ברור שתיקוני החקיקה היו הוראות שעה לצרכים פוליטיים, והם אינם ראויים לחוקת המדינה. בתקנתם ניצלו חברי הכנסת לרעה את סמכותם לחוקק חוקי יסוד.

לדעתי, בבחינת העמדה המהותית והענינית קשה שלא לקבל את דעת הרוב של השופטים. בו בזמן בבחינת העניין מנקודת המבט של הכנסת בהיותה אחראית לחקיקה קשה שלא לקבל את דעת השופטים שבמיעוט. מדובר בהחלטה שעלולה להוביל ליצירת סמכות שיפוטית, יש מאין, שמשנה את כללי המשחק.

על שאלת המחלוקת בין שופטי בג"ץ אין תשובה אחת נכונה. עצם הבאת העניין לדיון משפטי היא הרת אסון ועלולה למוטט עלינו את קירות הבית הדמוקרטי. הפתרון חייב לבוא מצידה של המערכת הפוליטית: לחוקק חוק יסוד: חקיקה ובו ייקבעו כללי המשחק המחייבים. בחוק היסוד הזה ייקבעו סמכויות הכנסת, למשל מהו חוק יסוד וכיצד מחוקקים אותו, וסמכויות בג"ץ, למשל מתי ואיך אפשר לבצע ביקורת שיפוטית ומה הן המגבלות בכך.

החברה השסועה שלנו מתנהלת – מנקודת מבט משטרית – על פני חולות נודדים. היא זקוקה בדחיפות ליתד חוקתית כדי להבהיר כיצד יש לנהל אותה.

(מעובד על פי ידידיה שטרן, "הכפתור האדום של מלחמת הרשויות", ynet, 24/5/2021)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics